

Gislövs kyrka

55.3828, 13.2435

Gislövs kyrka anses vara helgad åt Sankt Petrus. På kyrkans sigill som finns bevarat på Lunds Historiska museum finns hans attribut - en nyckel - avbildat.

Gislövs kyrka är en av de bäst bevarade medeltidskyrkorna på Söderslätt, byggd i rundbågsstil och murarnas sockel är de enda i sitt slag i Skåne. De äldsta delarna är från 1100-talet, men norr om kyrkan har man påträffat gravar som är betydligt äldre, och det har här tidigare troligen funnits en träkyrka. Kor och långhus dateras till 1200-talet och tornet är byggt i etapper. Man började bygga tornet 1760 men fick avbryta arbetet då pengarna tog slut. Först 1819 beslöt församlingen att tornet skulle färdigställas, och en ritning till dess övre del upprättades av arkitekt Axel Almfeldt. Tornet stod klart fem år senare. När tornet höjdes och utökades gick en hel del av traktens dösar åt. Ett av de fornminnen som försvann var Gelles dös, en av Skånes mest kända. Också Mannes och Moses dösar försvann vid denna tid. Dels behövde man byggnadsmaterial till tornet, dels försökte man utrota den vidskeplighet som då ännu levde kvar på Söderslätt.

Det fanns förr ingångar i både norr och söder, men troligen revs vapenhuset i söder på 1800-talet och huvudingången flyttades till tornet. Den norra portalen är igenmurad men sydportalen finns kvar.

När vi träder in i kyrkan ser vi förutom det rikligt målade valven som som jag snart ska återkomma till, också två trappuppgångar i triumfbågen. Troligen ledde dessa trappor upp till en läktare som en gång fanns ut mot kyrkorummet. Trappuppgångarna var länge dolda men återupptäcktes när kalkmålningarna renoverades i slutet av 1980-talet.

I triumfbågen finns också spår efter en bortbruten mur som skilt kor och absid från resten av kyrkan. Under den katolska tiden, fram till andra halvan av 1500-talet var kyrkans östra del avsedd för prästerskapets gudstjänster och den västra delen avsedd för allmänhetens gudstjänster.

Altaruppsatsen är ett arbete från början av 1600-talet. När sedan Skåne blivit den del av Sverige under andra halvan av 1600-talets målades Carl XI:s namnchiffer på krönet. Ett större Carl XI:s monogram finns för övrigt dolt på baksidan av altaruppsatsen.

Altaruppsatsen är av så kallade additionstyp och hade

uppsatsen i dåvarande annexkyrkan Dalköpinge kyrka som förebild. Denna uppsats var tillverkad i Malmö på 1570- eller 1580-talet, troligen av Mogens Snedkers verkstad. Den latinska texten på de nedre fälten lyder i en gammal översättning: "Kristus var sargad för våra överträdelsers skull och slagen för våra missgärningars skull; näpsten var lagd på honom för att vi skulle få frid och genom att hans sår bliva vi helade."

Nedre radens bildfält har motiv av Lukas, korsfästelsen och Johannes, övre raden har motiv av Matteus, den uppståndne Kristus med segerfanan och Markus.

Även predikstolen är från 1600-talets början, och också det ett lantligt arbete. På baldakinen står NOVA NO 1680, förmodligen avseende då predikstolen målades eller renoverades. Under ett antal år, fram till mitten av 1930-talet var predikstolen målad i vitt och guld. Sedan en restaurering på 1930-talet vilar korgen på nederdelen av en medeltida stenpelare.

Det äldsta föremålet i kyrkan är den ursprungliga dopfunten, som kanske är från när kyrkan byggdes på 1200-talet. Dopfatet är från mitten av 1600-talet och har en dopskål från 1887, båda av kopparplåt.

Kalkmålningarna i valven är från 1400- och 1500-talen - alltså från flera perioder.

I en nisch i koret ser vi porträttet av Jesu ansikte som är målat som det avtecknade sig på den heliga Veronikas svettduk. Nischen var ursprungligen ett fönster som murades igen redan på 1300-talet och försågs med målningen i slutet av 1400-talet.

I korets valv återges apostlar och på korets väggar ser vi Johannes Döparen och längs ner Sankt Erasmus matyrskap.

Här ser vi eventuellt Kristus knäböjande i Getsemane och två sovande lärjungar - och undertill visas Nattvarden.

I norra valvkappan i långhusets östra valv visas den dödas uppståndelse.

I korets valv ser vi åtta apostlar.

I triumfbågen hänger ett krucifix som troligen härstammar från mitten av 1200-talet. Ovanligt är att Kristus även är avbildad på baksidan av korset.

År 1743 såldes tre gamla apostlabilder av förgylld

kopparplåt till kyrkoherde Johannes Pflucht i grannkyrkan i Gylle. Av dessa finns en bevarad, en framställning av Johannes, som sedan 1915 är deponerad på Lunds universitets historiska museum.

Kyrkan fick sin första orgel 1864, tillverkade av orgelbyggare Johan Niklas Söderling i Göteborg. Orgeln placerades på en läktare som ritades av arkitekt Emil Edvard von Rothstein vid Överintendentsämbetet, som även ritade en orgelfasad.

Den nuvarande läktarbarriären ritades på 1960-talet av arkitekt Eiler Græbe, och år 1972 fick kyrkan ny, fristående mekanisk orgel med 10 stämmor fördelade på två manualer och en pedal, tillverkad av A Mårtenssons Orgelfabrik AB i Lund.

I tornet hänger två klockor. Den lilla kyrkklockan är omgjuten 1847. Även den stora är av malm men omgjuten 1848 av klockgjutare Liljedahl i Stockholm.

Källor:

Webb: Dalköpinge församling.

Webb: Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister.

Pdf: "Gislövs kyrka - vård och underhållsplan." Erika Martin 2017.